

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko politiško glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtak. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna štev. 1,50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2,50 od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

K idejnemu in kulturnemu programu UJU.

Simpatični sprejem deklaracije od strani trezno in samostojno mislečega učiteljstva, tudi od starejših izkušenih tovarišev, je dokaz, da se vrši resnično notranji preokret v naši stanovski politiki, v pojmovanju njenih nalog in ciljev.

Preorientacija ni prišla čez noč, ampak je sad mnogih bridkih izkušenj, ki so dokazale v vso brutalno jasnostjo, da je bil dosedaj politični ugled in vpliv našega poverljeništa odvisen od slučajne politične konstelacije, da je padel pod ničlo, ko se je spremenil politični položaj.

Zato tudi one, ki so vajeni z lastno glavo misliti, ne bo premočla nestvarna kritika in prenažena sodba o Deklaraciji v njih trdnji volji. Ustvariti v stanovski organizaciji nevarno torščje za reševanje skupnih nalog vsega učiteljstva v državi. Te skupne naloge so tako ogromne, delokrog v okviru Deklaracije tako širok da bi lahko zaposlili stokrat več energij kot jih imamo.

Res je, treba bo politiko izločiti pri reševanju vprašanih v organizaciji. Treba se bo navaditi vsa vprašanja — stanovska, šolska, kulturna stvarno motriti in obravnavati, besede tehtati, strast brzdati; priznavam, nekateri se bodo čutili silno »otesnjeni«, površni bolj kot globlji duhovni, za »marsikal«, kar ne teži — ker nismo samo učitelji, ampak svobodni državljani s svojimi političnimi prepričanji — bomo iskali hladila in zdravila izven organizacije, a roko na srce in priznajmo: nekaj duhovne vzgoje in discipline v današnji in časih, prevladajočih političnih strasti, nam ne bo škodilo, nekaj več spoštovanja tužega mišljenja, ne bo nikomur ne kvar. To so dragocene lastnosti dobre državljanca.

V društvih torej ne bomo povdarjali in izigrali tega, kar nas loči ampak bomo predvsem tovariši, tehtali bomo argumente, ne mišljenja, ne bomo vpraševali ali si »napreden« ali »klerikalni«, ampak ali se zavedaš svojih stanovskih dolžnosti ali veš kaj ti nalaga prava kolegialnost. Kmalu ne bo več društva kjer ne bi bila zastopana različna politična mišljenja. Ali naj si osnujemo v vsakem okraju po več društev? Ali nam ne primanjkuje že danes povsod agilnih delavnih sil za skupne cilje?

V obratno smer mora iti naše stremenje. Delati moramo na to, da vstopijo zopet vsi meščanskošolski učitelji v naše vrste. Danes ni več ovir, ko smo se postavili na isto stališče kot njih organizacija.

Tudi s profesorskim društvom bomo iskali stike in skušali ustvariti enoto fronto učiteljstva vseh kategorij šol za solidarno zastopstvo skupnih interesov in za reševanje skupnih velikih šolskih in vzgojnih problemov.

Povsem napačno tolmačenje Deklaracije je da ne bi smeli pri društvih obravnavati tudi vprašanja načelnega značaja. Le kot programatično, za vse obvezno ne smemo proglasiti to, kar je načelno sporno, razpravljamo pa stvarno lahko o vsem, kar nas teži. Tam, kjer članstvo po svoji izobrazbi in duhovni vzgoji stoji na gotovi višini, obravnavamo lahko tudi najkočljivejše probleme, n. pr. verske nacionalno-politične kulturno-politične seve povsem stvarno, kjer pa še članstvo ni dovolj politično vzgojeno za stvarno obravnavo takih vprašanih in po svojem mišljenju različno, je seve bolje, da za enkrat pustimo razpravljane o takih predmetih. Dovolj je drugih perečih vprašanih ki čakajo rešitve.

Da bi se tovariši ki se boje, da bi bila organizacija po Deklaraciji preveč otesnjena v svojem delokrogu, zavedali, koliko neobdelanega polja še imamo pred sabo, kako široke in velike naloge nas še

čakajo. Ne mislim samo na pedagoške, so druge, ki jim mora organizacija enako posvečati vso pažnjo predvsem šolskoorganizatorične. Kako diletantsko se obravnavajo pri naših šolskih zakonih kako malo smo znali tu uveljavljati pedagoška in demokratična načela!

So skeptiki ki pravijo, da se bo tu najprej pokazala nemožnost skupne fronte vsega učiteljstva. Prazen strah! Ako smo demokratični ne samo v besedah, ampak tudi v dejanju, ako nam moderna pedagoška načela niso samo prazna gesla, ampak jih tudi izvajamo, se bomo v vseh glavnih točkah našli.

Strokovno nadzorstvo hočemo vsi, državna šola pa je za stanovsko organizacijo de facto, o katerem ni treba diskutije. Ustava je okvir, preko katerega stanovska organizacija državnega uradništva ne more in ne sme segati. Z ustavnimi in ustavopravnimi vprašanji se nima ukvarjati — to ni njena naloga.

Ne pozabljamo nadalje, da nam stanovska organizacija pušča polno svobodo uveljavljanja državljskih pravic v javnem življenju, da je naravnost njena dolžnost, da te pravice brani. Obvezne so za vsakogar programatične zahteve organizacije, drugače ima vsak član v vsakem oziru proste roke.

Komur drago, lahko v svoji stranki zastopa kulturnooboina načela, lahko se zavzema, če hoče, za ločitev cerkve od države, za svobodno šolo, za odpravo verouka. V organizaciji pa moramo programatično zastopati ta načela, ki jih lahko uveljavljamo za vse člane UJU, ne le za slovenski del. Drugače sodi o cerkvi, o verskem pouku, o kulturnih vprašanih muslimani in pripadniki pravoslavja, drugače prepričan katolik, drugače v patriarhalnih razmerah živčev hrvatski učitelj kot slovenski svobodomislec.

Za dosledno uveljavljanje svobodnemiselnih kulturnih načel v vzgoji je tudi pri nas, ko najodločnejši »liberalci« pošiljajo svoje otroke v samostanske šole, te popolnoma neznamen del učiteljstva. V resnici borbeno, s stališčem svobodnemiselnega svetovnega naziranja ni bilo slovensko učiteljstvo nikdar (kakor tudi nobena slovenska stranka), hotelo je biti samo »napredno«.

Načela pa, ki si jih upamo uveljavljati samo z rezervno in pridržki za katera velik del v UJU organiziranega učiteljstva, zlasti neslovenskega, sploh nima razumevanja ne moremo postavljati kot temeljna načela UJU. **Slepomišene v takih stvareh je baš najodločnejšemu svobodomislucu najbolj zoperno.** Kar po naši politični terminologiji označujemo kot napredno in kar lahko istovetimo z izrazom »antiklerikalno« to je samo aplikacija svobodnemiselnega kulturnega naziranja na politično strankarske programe z gotovimi omejitvami. Za kulturne in stanovske organizacije pa ta politični terminus ni uporabljen, ker ni tako jasen in nedvoumen kot izraz svobodomiseln v pogledu na kulturna vprašanja. (Se socialistične stranke odklanjajo naziv napreden in hočejo biti svobodomiselne). Srbski tovariš celo nima razumevanja za to, kar pri nas običajno označujemo s tem izrazom.

Kakor bo nekaterim težko se bodo morali sprijazniti s tem, da bo naprednost kot kulturno-politično načelo propagiral le izven organizacije, v učiteljskem društvu pa naprednost kazali in uveljavljali s svojo globljo izobrazbo, s svojim razumevanjem modernih pedagoških stremenj in naših vzgojnih nalog med narodom. Bo to mogoče nekoliko težje, a odločno hvaležnejše.

Drugor zelo važno torišče za skupno delo nam nudijo vprašanja naše šolske in nadaljnje izobrazbe. To vprašanje smo šele komaj začeli. Boriti se nam bo z

raznimi predsodki, pri srbskih tovariših zlasti zato ker hočejo pri reformi naših strokovnih izobraževališč posnemati francoske vzore, treba bo silnega napora, da svoje zahteve populariziramo in slovensko učiteljstvo čaka baš pri reševanju tega vprašanja zelo častna vloga.

Naravnost ogromen delokrog pa se nam odpira pri reševanju onih nalog narodne prosvete ki jih drugi javni činitelji zanemarjajo. Splošno je vse učiteljstvo prepričano, da vprašanje splošne šolske izobrazbe narodove tako dolgo ni rešeno, dokler se mladina po dovršenih osnovni šoli prepusti svoji usodi, in vendar vprašanja zakonite ureditve nadaljvalnega šolstva niti nismo površno obravnavali. Naš narod je po svoji ogromni večini kmetijski narod in brez napredka široke mase kmetijskega naroda ni občeno narodnega napredka. Kako malo pa se storilo za strokovno izobrazbo našega kmeta in naše kmetijske mladine! Naše šolstvo v občeh je premalo prilagojeno narodovim potrebam preveč prikrojeno po tujih vzorih in za mestne razmere. Šolstvo naj bi vršilo veliko nacionalno mišljenje, da soustvarja enotno homogeno narodno kulturo, pa mu skeptiki očita, da ne gre med narodom in inteligenco med mestom in deželo med narodovimi razredi pogloblja, ne pa odpravlja. Ta očitek je sicer pretiran brez vsake osnove pa tudi ni. O tem problemu je treba, da nairesnejše razmišljamo.

Kdo pri nas resno razpravlja o socialnoskrbstenem delu na kmetih, o nalogah učiteljice na tem polju, za neko pomanjeto prosvetnega dela na kmetih niti z razra nimamo, ker še menda nismo čutili potrebe no nim, mislim na vsa stremjenja za ohranitev in gojitev tega, kar je kmetijski narod iz sebe ustvaril in je trajne vrednosti bodi na polju narodne po-

ezije, narodne umetnosti, narodne pesmi, narodnih običajev, folklorne sploh, mislim na vse ono, kar vzbuja ljubezen do rodne grude in do dela in življenja na njej.

Nemci imenujejo vsa ta prizadevanja »podeželsko skrbstvo« in mu posvečajo silno veliko pažnjo svesti si, da je ljubezen do rodne grude in domačega naroda pozitivna vzgojna sila vir pravih državljskih in socialnih čednosti. Koliko podrobneje resnega dela nam nalaga stara, a vedno moderna pedagoška zahteva, da izhajaj pouk iz domačih otroških okolice da je spoznavanje ožje domovine z zgodovinskega, socialnega, narodopisnega in prirodopisnega gledišča vzgojno enako važno in potrebno kot spoznavanje širše domovine in države.

Ob sebi umevno je, da ostane tudi zanaprej strokovno pedagoško polje najobširnejše polje za delovanje organizacije v kolikor ti preostaja sil poleg zastopstva ožjih stanovskih interesov.

Pri tej obilici skupnih vprašanih in zadev, ki jih lahko obravnava organizacija v mesah, stavljanih po Deklaraciji, je pač vsaka bojazen, da bi UJU izgubilo na svoji idejni sili in borbenosti, neosnovana, nasprotno pričakuemo od duhovno mnogo širše nove smeri novega poleta in novega idejnega življenja, ker bo marsikateri sodeloval, ki je dosedaj stal ob strani.

Vsekakor bo delokrog UJU obširnejši kot delokrog organizacij meščanskošolskega, srednješolskega ali visokošolskega učiteljstva in prav resni so pomisleki da bi si naše poverjenišvo ne stavilo preširok kulturni program na škodo uspešnega zastopanja ožjih stanovskih interesov.

Močnik Peter.

Deklaracija — boj pro in contra!

(Glas iz kočevskega okraja.)

Nesrečno dete, kaj je tebe treba bilo — bi človek vzkliknil, ako bi hotel ironizirati ravnokar nastalo borbo za idejo, ki ni nova, ki ni kak produkt posameznika, temveč razširjena vsebina § 2. prvih pravih UJU — sprejetih na kongresu 1. 1920.

Vprašam Vas — tovariši in tovarišice: Kdaj se je oglašil do letos kdo izmed vas proti § 2.? Treba ga je bilo le tudi v praksi izvajati, kar se na ni zgodilo in je bila pot naše stanovske politike usmerjena po predvoinih metodah. To potrjuje tudi svoječasni popravek, ki sta ga odstopivša funkcionarja podala oficijalno v »Učt. Listu«, kjer sta konstatirala, da tolači § 2. v napredni smeri, da je član UJU lahko vsak učitelj(ica) naše troimene domovine, toda z izrazito napredno smerio.

To je bilo vse. In če posežem prav do znamenitega kongresa v Beogradu v 1. 1920. — ne najdem nikogar, ki bi hotel celokupno učiteljstvo anagažirati za izraziti politični boj.

Le bivši tovariš poverjenik je v polemiki s tovarišem iz Južne Srbije v dokaj vehementni obliki omenil, da bi nas požrli klerikalni zma, ako bi tovariši iz Južne Srbije nadaljevali z napadi na Beograščane, katerim so očitali gorostašne stvari — korupcijo, avstrijskinstvo med okupacijo i. dr. To so bila za nas nepričakovana in popolnoma neznanja dejstva, zato umemo tudi razburjenje. Toda nasprotstva so se polegla in ustvarjeno je bilo UJU.

Vsaj po imenu je bilo to Udruženje vsega učiteljstva kraljevine. Toda skeptiki so maiali z glavio in maiejo še in ne verujejo, da bi bili zrelji za tako organizacijo in žal — imajo prav.

Vsi smo bili zadovoljni, da ni prišlo do obračuna med brati Srbi, da smo le skupaj.

Življenje je šlo svojo pot in dokazalo nam, da smo zelo zelo nezreli.

Boj za Dimnikovo deklaracijo, da govorim v žargonu našega največjega dnevnika »Jutra«, dokazuje vsaj v našem okraju, da smo majhni in reš nezmožni življenja brez varuštva političnih strank.

Saj ni to vendar delo našega urednika. Rodila se je v zeleni Stajerski in prihitala v Ljubljano, kjer so jo sprejeli vsi, ki si žele močne organizacije brez raznih — izmov iz političnega leksikona. Saj to ni produkt primorskih možganov. Temelj v Fleré-Pahor-Hreščakovi resoluciji, iz leta 1918. — ko smo vnovič braneč napredno-politično smernico zapečatili jo s klerikalnim žigom.

Je izraz nezadovoljstva, ki se nas je pollaščalo ob opazovanju izigravanja naših vrst v ostudnem strankarskem boju.

Zdaj pa strah pred primorskim absolutizmom, zdaj boj proti invaziji primorske mentalitete itd.

Je-li to potrebno?!

Prišla je deklaracija, ki pa ni bila tako nenadejana, saj so pomagali pri kritiki nevdzdržnih razmer mnogi, ki danes tišče glavo v pesek ali pa se krijejo za političnimi hrbitišči, da bi jih ne videl svet v borbi za stan. Prišla je deklaracija, da začrta pravo pot za našo stanovsko organizacijo. Ni bila naperjena ne proti strankam, ne proti osebam. Priznati bi jo bilo treba, če se izreče za njo učiteljstvo in jo izvajati, pa bi bilo vse v redu!

Ali je potrebna v tej borbi laž in zavijanje resnice? Menim, da se pomenimo lahko samo v stanovskem listu — a ne polnimo več predalov političnih listov in ne skrivamo v solzavost svoje dosedanje letargije in nemarnosti. Zato izpolnjujemo poziv naše eksekutive in oglašajmo se s podpisanimi članki, saj je

Naročnike za 6. številko Zvončka nam javite zanesljivo do 20. t. m.

to običaj povsod po kulturnem svetu, in pri nas smo bili varni za urednikov in hrbtom in le kaka šifra je včasih označevala, kdo je pisec, a to je redko.

Tudi predsednik našega društva naj usliši želje deklarantov in poda priliko, da si na občnem zboru po § 10, ali pa na navadnem zborovanju pogledamo v oči.

Sklepi okrajnih učiteljskih društev k Deklaraciji.

Konjsko učiteljsko društvo. 16. jan. t. l. Občni zbor se je izrekel, da se z obliko Deklaracije ne strinja, smatra, da so v njej protislovja, strinja pa se z dobrimi, sprejemljivimi točkami, ki jih vsebuje tudi poslovniški Pov. UJU. Ne navaja točk. — Se je torej s tem izreklo za smer, ki je v poslovniku in jo podvaja v bistvu tudi Deklaracija, ki se na doseženi ni izvajala.

Ormoško učiteljsko društvo. 6. febr. t. l. Je odobrilo postopanje predsednika, ki se je zavzel za Deklaracijo na seji širjega sosveta in je predlagalo izpremembe k točki III. 2., 4. in 5. ter X. Vsi predlogi so bili sprejeti in bistvena smer Deklaracije odobrena z vsemi glasovi proti enemu glasu. Obžaluje, da se favnost vtiče v te interne stanovske zadeve.

Ptujsko učiteljsko društvo. 6. febr. t. l. Se je odložila razprava do prihodnjega zborovanja, in izvolil odbor, ki bo podrobno pripravil material za razpravo.

Litijsko učiteljsko društvo. 6. febr. t. l. Je preložilo razpravo na prihodnje zborovanje, da določi referente o tem.

Kamniško učiteljsko društvo. 8. febr. t. l. Je izvolilo dva referenta, za in proti ter bo razpravljalo na prihodnjem zborovanju.

Celjsko učiteljsko društvo. 6. febr. t. l. Deklaracija ni bila ne sprejeta in ne odbita. Pride pred delegacijsko zborovanje in se ho še obravnavala.

Pomisliti moramo, da je tu tudi od-na. Predno pređemo v podrobno debato, bi vsekakor bilo dobro, da presodimo, v koliko bi se dale prenesti k nam in izkoristiti izkušnje ki so si jih pridobili drugi narodi na tem polju. Gotovo so med nami tovariši, ki so dobro predelali tozadevno tujo literaturo zato naj nam kateri izmed teh v ekscerptu poda najvažnejše in najbolj potrebne. Predvsem pa moramo poizkusiti, da iz tega kar že imamo, ustvarimo nekaj, kar bo odgovarjalo našim potrebam.

Ne nosimo svojih teženi pred politični forum — a tudi pot preko razsodišč ni primerna za nas v tem boju.

Anton Mervič.

Novomeško učiteljsko društvo. 6. februarja t. l. Je preložilo razpravo na prihodnje zborovanje.

Logaško učiteljsko društvo je 6. februarja t. l. soglasno sprejelo Deklaracijo in je »Jutra« poslalo popravke, ker je poročalo neresnico, da je bila Deklaracija odklonjena.

Črnomaljsko učiteljsko društvo je odklonilo Deklaracijo. Utemeljevanja niso znana. To je edino društvo, ki jo je popolnoma odklonilo.

Mariborsko-okoliško društvo je sprejelo Deklaracijo popolnoma stvarno in mirno.

Mariborsko mestno društvo ima Deklaracijo še v debati, ki jo bo nadaljevala na prihodnjem zborovanju.

Kakor je razvideti, je gibanje za ugotovitev stanovske politike v naši organizaciji zadobilo prav stvarno lice in kar je največjeleži znak, da se vrši po vseh družstvih prav resno in stvarno široko razpravljanje o tem tako važnem načelnem vprašanju. Iz teh poročil je razvidno, da se učiteljstvo ni dalo zavesti in vplivati od dnevine politike in da bo deklaracijska smer imela prav močno in široko bazo v vrstah učiteljstva. Z določitvijo referentov se je prešlo preko intrig dnevine politike, ki se je hotela vmešavati v naše interno načelno vprašanje in preko osebnih predsodkov, ki so prvi moment igrali svojo vlogo. To je znak naše zrelosti, ki je prvi pogoj za presojanje in izvedbo deklaracijske smeri.

Izjava.

Z ozirom na notico v »Jutra« od 11. t. m. pod mogočnim naslovom »Učiteljska društva odklanjajo Dimnik - Mencinovo deklaracijo«, ki pravi o zborovanju Logaškega učiteljskega društva dobesedno: »Logaško učiteljsko društvo, kjer gospodari Medvešček, je prvotno sprejelo (Deklaracijo) z malimi spremembami točko za točko, toda ob koncu so zborovalci sporevideli, da stvar ni zrela in v tem konceptu nesprejemljiva. Zato so zmedeni dokument izročili posebnemu odseku, ki naj ga predela, temeljito popravi in na prihodnjem zborovanju o njem poroča« — izjavlja Logaško učiteljsko društvo resnici, te dandanes tako zapostavljeni hčerki božji, na lubo sledeče:

Tov. Medvešček ne »gospodari« v društvu, temveč mu le po svojih močeh služi, kakor je to dolžnost vsakega pravega člana. »Gospodarenje« je v našem društvu že davno minilo, kakor je tudi končno minilo v vsem slov delu organizacije dne 10. jan. t. l.

Deklaracija je bila na mišljenem občnem zboru klub domislekom od strani 3 članov no dolgi in minuciozni razpravi enoglasno in v celoti sprejeta. Na spremeni valni predlog po že izvršenem gla-

sovanju od strani gosta, ki je prisostvoval zborovanju (zmisel in namen tega predloga se je morda kril s tendenco v notici »Jutra«!), je na bil sprejet protisklep, da odbor, pomnožen z obema delegatoma, Deklaracijo za delegacijsko skupščino na nekaterih mestih, a brez bistvene spremembe jasneje stilizira.

To je torej resnica in ne tendenciozna vest v »Jutra«, kakor je najbrže drugača tudi resnica o drugih učiteljskih družstvih, ki jih omenja ista notica: saj desavuiru list že v isti številki samega sebe, ko n. pr. pravi v že večkrat omenjeni notici, da ni Celjsko društvo Deklaracije sprejelo, a na drugem mestu, v podrobnejšem poročilu o poteku celjskega zborovanja, na sledeče: »Deklaracija ni niti sprejeta niti odbita. Naj pride pred delegacijsko zborovanje, kjer naj se pretresaio tudi drug osnutki.« — To pa je nekaj povsem drugega. Resnica, resnica, kako trnjeva je nonekod tvoja pot!

Učiteljsko društvo za logaški okraj.

V Logatcu, 14. februarja 1926.

Karel Štravs, Bogumil Medvešček, t. č. predsed. t. č. tajnik.

Zahteve činovniškega Saveza v Beogradu.

Te dni so zborovali zastopniki državnega uradništva v Beogradu. V glavnem so bile sprejete sledeče zahteve:

1. Državnemu uradništvu se morato s strani države izplačati dolžne razlike.
2. Kronske upokojence je prevesti s posebnim zakonom na dinarske penzije.
3. Narodna skupščina naj razveljavi vse izpremembe in dopolnitve, ki jih je sprejela potom finančnih zakonov, s katerimi je izpremenila činovniški zakon.
4. Uredba o razvrstitvi naj se izpremeni z ozirom na stavljene predloge in uzakoni.
5. Draginjske doklade je treba povečati, predvsem stanarino 3 do 6-krat.

Višja pedagoška šola.

(K razpravam o učiteljski izobrazbi.)

Članka tov. S. Mrovljeta v »Učit. Tovarišu« sta dala povod, da napišemo o tem vprašanju sestavek, ki naj pripomore, da se razbistrijo pojmi v nadaljnj naobrazbi učiteljstva.

Gori imenovana članka sta gotovo izšla v zavesti da je učiteljstvu nadaljnja naobrazba potrebna, vendar se še ne vidi, ali je to izraz ambicije ali študija tozadevne literature, ki je jako obšir-

na. Predno pređemo v podrobno debato, bi vsekakor bilo dobro, da presodimo, v koliko bi se dale prenesti k nam in izkoristiti izkušnje ki so si jih pridobili drugi narodi na tem polju. Gotovo so med nami tovariši, ki so dobro predelali tozadevno tujo literaturo zato naj nam kateri izmed teh v ekscerptu poda najvažnejše in najbolj potrebne. Predvsem pa moramo poizkusiti, da iz tega kar že imamo, ustvarimo nekaj, kar bo odgovarjalo našim potrebam.

Da se brez nadaljnega odklanjanja v šii pedagoški šoli v Zagrebu in Beogradu, ker baje ne nudita moderne izobrazbe ljudskošolskemu učiteljstvu, ampak pripravljata le za meščanske šole oziroma za nadzornike, se ne zdi dovolj utemeljeno. Rad, boljšega poznavanja bi navedli tukaj samo nekatera dejstva.

Višja pedagoška šola v Zagrebu je bila ustanovljena z naredbo tedanje pokrajinske vlade za Hrvatsko in Slavonijo z dne 15. novembra 1919. br. 41.846 prvotno s štirim semestri in ima glasom prvega člana res namen v prvi vrsti izobraziti teoretično in praktično meščanskošolske učitelje, a razen tega gojiti tudi znanstveno osnovnošolsko pedagogiko in pedologijo ter sodelovati v nadaljnem izobraževanju osnovnošolskih učiteljev sploh, kakor pravi naredba sama. Poglejmo, koliko je višja pedagoška šola tega že izvršila z ozirom na Slovenijo.

Predavanja so se pričela 15. januarja 1920 in sta bili v šolskem 1. 1919./20. vpisani dve izredni slušateljici iz Slovenije. V šolskem letu 1920./21. se je vpisalo 13 slušateljic in 1 slušatelj, ki so dovršili v šolskem letu 1921./22. V tem letu so se vpisali iz Slovenije 3 slušatelj in 4 slušateljice, od katerih so v letu 1922./23. dobili dopust samo 1 slušateljica in 2 slušatelja. V šol. letu 1923./24. ni bilo iz Slovenije nobenega slušatelja, ker nihče ni dobil dopusta. V šolskem letu 1924./25. je bilo iz Slovenije 9 slušatelj in 9 slušateljic. Šele v šolskem letu 1925./26. je 28 novih slušatelj(ic), tako da je sedaj na višji pedagoški šoli 44 učiteljev iz Slovenije (na lastne stroške študirajo 3 šolske sestre).

Vseh absolventov je v Sloveniji 13 tovarišic, ki so vse nameščene na meščanskih šolah, in 4 tovariši od katerih sta dva na meščanskih, a dva na osnovnih šolah.

Ali nudi višja pedagoška šola moderno pedagoško naobrazbo, bi dali najlažje svojo sodbo tovariši ki so jo absolvirali in njene sadove praktično preizkusili.

Da se nameščajo absolventi višje pedagoške šole na meščanskih šolah je nuina potreba sedanosti, ker primanjkuje kvalificiranih meščanskošolskih moči. Misliti pa je treba tudi na osnovne šole in dati absolventom višje pedagoške šole priliko, da poskusijo uvesti moderna stremjenja, osnovana na novejših izkustvih pedopsihologije, tudi v osnovnih šolah.

Učiteljstvo si mora samo priboriti pot do višje izobrazbe a žal da je med mlajšimi tovariši, ki bi morali biti nosilci novih idej premalo zanimanja za nadaljno izobrazbo. Dolga leta so vodile učiteljske stanovske organizacije boj, da se odpre učiteljstvu pot na vseučilišča. Učitelji v Nemški Avstriji so to dosegli, čeravno imajo isto predizobrazbo kakor mi, a univerze niso s tem nič zgubile na svojem uzledu, če so odprele svoja vrata tudi učiteljstvu. Pri nas si tega do danes ni smo mogli priboriti.

Z naredbo 1. avgusta 1921 št. 10.070 je bila razširjena višja pedagoška šola v Zagrebu še s petim in šestim semestromi ter je bil že razpisán natečaj za vpis slušatelj, ali do otvoritve ni prišlo radi finančnih vprašanj.

V naši javnosti se je večkrat govorilo da so na zagrebški višji pedagoški šoli slušatelj iz Slovenije zapostavljeni — predvsem, da se ne predava slovensčina. Saj je bila spomlad stavljena celo tozadevna interpelacija na g. ministra

Ferijalno Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva.

Načelnj program »F. U. J. U.«, ki smo ga objavili v našem apelu na jugoslovensko učiteljstvo, je pribil mnoge tovarišev(ic) iz Slovenije, v prvi vrsti pa iz ostalih pokrajin naše države. Izmed mnogih pisem naj navedem samo eno:

Dragi kolega!

Čitajući »Narodnu Prosvetu« br. 6. prihvatamo Vašu ideju i Vam se javlja-

prosvete. A že od 1. decembra 1924 predava slovensčino prof. dr. Fr. Ileš č. v obsegu 5 tedenskih ur.

V zadnjih letih se je čutila neka nenaklonjenost napram višjim pedagoškim šolam in njih slušateljem. Morda je to povzročila brošura I. Radovanovića, v kateri podaja svoj referat na sarajevskem kongresu UJU »Unifikacija i reforma osnovne nastave osobitim obzirom na naobrazbu učitelja«. Ta brošura se je potom učiteljskih društev razširila po vsej Sloveniji. V njej je nakopčeno mnogo neosnovanih in tendenciozih trditve. N. pr.: Višje pedagoške šole podpirajo samo beg učiteljstva z osnovnih šol; radi tega te trpe na pomanjkanju učnih moči; višje pedagoške šole torej destruktivno delujejo na osnovne šole. (Praksa pa je pokazala da nam danes primanjkuje meščanskošolskih učiteljev, a ne ljudskošolskih!) — Druga podobna: Ne obstoji potreba po meščanskih šolah, temveč samo posebne aspiracije meščanskošolskih učiteljev. (O tem na razmišljujeto tovariši z meščanskih šol!)

Dalje moramo premotriti dalj naj se ustanove v državi tri v šie pedagoške šole ali ena. Zakon o ustanovitvi višje pedagoške šole predvideva ustanovitev takih šol v mestih, kjer je univerza.

Mnogo je argumentov za eno visoko pedagoško šolo:

1. Potreba enotnih smernic za celo državo ker bi to bila najsigurneja pot unifikacije.
2. Pomanjkanje modernih pedagogov.
3. Osebnno poznavanje učiteljstva med seboj, kar mnogo pripomore k zblžnanju.
4. Finančno vprašanje vzdrževanja šol.

Nasprotno so argumenti ki govorijo za to, da dobimo svojo višjo pedagoško šolo v Ljubljani ti-le:

1. Ena ne more sprejeti vselih slušatelj, ker bi potrebovala preveč vadnic in laboratorijev, kar je nujno potrebno za praktične vežbe. Samo Slovenija potrebuje letno 100 absolventov ako se računam, da bi bilo vse osnovnošolsko učiteljstvo deležno višje naobrazbe.
2. Zdrava konkurenca med šolami in gojitev onih predmetov, ki so najvažnejši za naše kraje.
3. Cenejši študij slovenskih slušatelj.

Glede četrte točke zgoraj se postavimo na stališče, da mora biti za šolo denar, ako ga ima država za druge stvari, ker naobrazba najširših plasti je najboljša narodna obramba. Radi političnih bojev in izrabljanja prosvetnih ustanov v teh bojih se morata celo beograjska in zagrebška višja pedagoška šola boriti za svoj obstanek. Sploh bi pa bilo tudi težko dobiti dobrih pedagogov za več pedagoških šol ker jih nimamo.

O nadaljni izobrazbi učiteljstva in o reformni učiteljske naobrazbe sploh se je pri nas še veliko premalo razpravljalo. Koncem koncev pa odločilo o vsem le politiki. N. pr. zakon o osnovnih šolah! Šest let smo govorili o njem a javnost ni vedela skoraj ničesar o tem: ko je prišla odločitev in je bil načrt zakona predložen parlamentu, smo se začudili, odkod je prišel tak načrt! (Saj je vendar »Učit. Tov.« prinesel vse načrte! — **Onomba uredništva!**)

Ako hočemo da se bo v naših učiteljskih družstvih vodila tozadevna debata smotreno, bi nujno potrebovali kot podlago od strokovnjakov sestavljeni načrt o katerem naj vsa učiteljska društva temeljito razpravljajo. V tem oziru bi morda podal lahko mnogo nasvetov pedagoški krožek v Mariboru, v katerem je imel dr. Fr. Žgeč referat »O reformni učiteljske naobrazbe«.

Po končanem razmotrivanju vseh od poedinih društev podanih izprememni valnih predlogov naj bi odsek končno redigiral naše zahteve in te naj se razširijo med učiteljstvom, da jih propagira med narodom. Tritisoč nas je v Sloveniji; vse lahko dosežemo, ako delamo za šolo in zase. Zato poizkusimo!

Klub slov. sluš. viš. ped. šole v Zagrebu.

mo za »F. U. J. U.«! Ovo će biti bratsko upoznavanje, koje će usvedočiti, da nitko slovensku i bratsku nam dušu ne može prelaziti.

Na potu kroz naše slovenske zemlje bili smo tako narodno udruženi, poveščemo u narod našem stopoma, i sve plemenske mrznje će se ukloniti!

Mi, drugovi u živoju — muž in žena, pišemo Vam i pozdravljamo Vas, iz srca i duše, jer uvidamo, da je u Vas srce duša jugoslovenska, da izaberete tai put, da se ruka ruoi bratska pruži.

